

Protokoll 8/2024

fört vid Rådet till skydd för Stockholms skönhets
sammanträde måndagen den 7 oktober 2024 kl. 13:30-16:40,
Kansliokalerna, Hantverkargatan 3H

Övriga närvarande	Inga Varg Ordförande Leif Bolter Katarina Borg Vice ordförande Anders Johnson Måns Lönnroth §§7-17 Monica Muro de Santa Cruz Helena Nilsson Lannegren Catharina Nolin §§5-17 Laila Reppen John Stenborg Knut Weibull Monica Hector Protokollförare Fredrik Jöngren Handläggare Henrik Nerlund Sekreterare Roseana De Almeida Föredragande §7 Viveca Jansson Föredragande §17
Justerare	Laila Reppen
Datum för justering	
Paragraf	§§1-17
Protokollförare	Monica Hector

**§ 1
Dagordning samt val av justerare****Beslut**

Valdes ledamot Laila Reppen att tillsammans med ordförande justera protokollet. Beslöts uppta ärenden i ordningen: 1-5, 7-10, 6, 12-17, 11.

**§ 2
Nästa sammanträdesdag****Beslut**

Erinrades att Skönhetsrådet sammanträder den 4 november 2024, kl. 13.30.

**§ 3
Nästa delegationssammanträde****Beslut**

Erinrades att Skönhetsrådets delegerade sammanträder den 21 oktober 2024, kl. 13.30.

**§ 4
Protokoll fört vid sammanträde 2024-08-26****Beslut**

Anmälades att protokoll fört vid rådets ordinarie sammanträde 2024-08-26 justerats i vederbörlig ordning

**§ 5
Protokoll fört vid sammanträde 2024-09-23****Beslut**

Anmälades att protokoll fört vid rådets ordinarie sammanträde 2024-09-23 justerats i vederbörlig ordning.

Erinrades att kansliets närvaro inte noterats i protokollet. Henrik Nerlund, Fredrik Jöngren samt Monica Hector deltog under mötets samtliga punkter.

§ 6**Anmälningar för kännedom****Anmälda handlingar**

- (Signerad) Sperlingens Backe 56, ljusanordning/fasadbelysning, 2023-15415
- Torgbygge vid Lärkstan, Östermalmsgatan 1 samt ny park vid Jarlaplan. Svar med e-post
- Snål värd skyller på er. Eller...?, svar med e-post
- Fråga gällande eventuella rekommendationer för markiser, svar med e-post
- Marieberg 1:15, Boulebar, underrättelse efter granskning, ÄDp 2021-14728
- Östermalm 2:118 m.fl. (Östermalmstorg), meddelande om granskningsutlåtande, 2023-08343, underrättelse om granskningsutlåtande (anslagstavla)
- Båt parkerad vid Johanneslundsbadet. Svar med e-post
- (Signerad) Sillö 5, planärende på granskning, 2020-06982
- (Signerad) Spelbomskan 16, marklov, markarbeten, 2024-10192
- (Signerad) Pahl 11, planärende på granskning, 2022-04693
- (Signerad) Blodnävan 14 m.fl., planärende på granskning, 2023-10309
- Angående Hammarbyhöjden 1:1 m.fl. vid Sparrmansvägen. För kännedom
- (Signerad) Argus 8, förslag till detaljplan, 2023-12564
- (Signerad) Hammarbyhöjden 1:1 område invid Sparrmansvägen, planärende på granskning, 2021-14117
- (Signerad) Starkströmmen 1, nybyggnad av nätanslutet energilager m.m., 2024-03933
- (Signerad) Ulvsunda 1:1 del av, Abrahamsbergs bollplan, förslag till detaljplan, 2023-10677
- (Signerad) Uppfinnaren 2, förslag till detaljplan, 2023-04100
- Angående f.d. S:t Görans gymnasium och byggnadsminnesförklaring (432-28524-2012). Översänt för kännedom
- Båtbrygga i Riddarfjärden. Svar med e-post
- Stora Sköndal-etapp 2a, meddelande om antagande, 2019-09138
- Uteserveringar förfular staden. Svar med e-post
- Stora burdusa hus i Hässelby förstör områdets mjuka och lågbyggda 1950-tals stil och dess fina boendemiljö. Svar med e-post
- Bauhaus Bromma, bullerbelysning. Svar med e-post
- Angående riktlinjer till stadens arkivregler (Kfs 2015:27). Svar med e-post

§ 7**Wienerbrödet 1 m.fl., förslag till detaljplan, 2021-02549**

Stadsbyggnadskontoret hade genom remiss begärt Skönhetsrådets yttrande över Wienerbrödet 1 m.fl., förslag till detaljplan, 2021-02549. Roseana De Almeida, stadsbyggnadskontoret, redogjorde för ärendet.
SR 2024/205

Beslut

Beslöt Skönhetsrådet tillstyrka förslag till detaljplan med erinran om renodlandet av bebyggelse typer, fredandet av fria siktlinjer från Skogskyrkogården, mobilitetshusets volym samt planeringen för kollektivtrafik. Rådet avstyrkte ny bebyggelse på innergården i kvarteret Wienerkranen 3 till förmån för ökad gård och grönstruktur.

Sammanfattning av ärendet

Detaljplaneförslaget syftar till att utveckla Sköndals centrum med bland annat bostäder, verksamhetslokaler, förskola och ett mobilitetshus. Ett nytt huvudecykelsstråk tillskapas och framkomlighet för kollektivtrafik förbättras. Planen ska vidare bidra till att tydliggöra och stärka kopplingarna mellan Sköndals centrum och den tillkommande bebyggelsen inom programområdet för Stora Sköndal. Intill befintlig centrumanläggning föreslås ett högt hus som ska utgöra en orienteringspunkt i området.

Skönhetsrådet uppskattade att stadsbyggnadskontoret tagit ett samlat grepp för hela området, så att alla projekt presenteras i sitt sammanhang och inte uppdelat i flera enskilda detaljplaner. Ett sådant helhetsgrepp med en större detaljplan underlättar för att säkerställa sammanhängande grönstruktur och att få med ett mobilitetshus i planeringen, vilket rådet ansåg vara mycket positivt. Likaså uppskattade rådet förslaget med en förskolebyggnad med arkitektoniska ambitioner, vilket i Stockholm numer sällan förekommer för nya byggnader för sådan verksamhet.

Skönhetsrådet ansåg att förslaget har goda intentioner, men att det skulle vinna på att byggnadstyperna renodlas så att årsringen blir tydligare att avläsa. När man förtätar ett renodlat lamellhusområde är det ofta svårt att lägga till fler byggnader av samma typ. De tenderar att få en större volym både på höjden och på bredden vilket resulterar i att de tar för sig på de äldre husens bekostnad. Då ville rådet argumentera för att det är enklare att välja en annan typ än den befintliga och hålla sig till det. Rådet ansåg att detta i synnerhet gäller de föreslagna större lamellhusen på Bagarfruvägen, där det med föreliggande förslag blir både högt, tätt och kompakt. Även om det är naturligt att bebygga parkeringsplatserna så får man inte

skapa barriärer eller orsaka en skalförskjutning i området. Rådet upplevde att den föreslagna skalan skaver och att det behöver bearbetas ytterligare, exempelvis med uppluckrade lameller eller punkthus på platsen istället. Skönhetsrådet ansåg även att de nordligaste husen längs med Sköndalsvägen också blir punkthus. I sin nuvarande form ramar skogsbacken in hela området på ett fint sätt och är en plats som inbjuder till spontan lek. Med lamellhus som föreslås i förslaget stängs området av från gatumiljön. Med punkthus möter man grönskan på ett smidigare sätt och skapar en tydligare entré. Om syftet är att skapa mer av stadsgata är punkthus att föredra framför lamellhus, vilka är en ovanlig art i en innerstadsmiljö.

Skönhetsrådet fann vidare att det höga punkthus, som ska accentuera centrum, kan accepteras på platsen, men att den fria siktlinjen från Skogskyrkogården ovillkorligen måste fredas. Rådet ville därför bestämt uppmana stadsbyggnadskontoret att i det fortsatta arbetet med detaljplanen säkerställa att byggnaden inte kommer synas från någon plats på Skogskyrkogården. Rådet föreslog att ICOMOS Sverige, som verkar för att bevara UNESCOs världsarv i Sverige, involveras i ärendet, så att deras synpunkter kan vägleda det fortsatta arbetet med höghusets höjd och synlighet. Det är av yttersta vikt att Skogskyrkogårdens integritet värnas. Annars riskeras i förlängningen dess status som världsarv.

Det mobilitetshus som planeras i kvarteret Wienerbrödet behöver få sin volym bearbetad så att rätt relation till omgivande byggnader hittas. En fem våningars byggnad, så som presenterats i förslaget, tar för stort utrymme på den platsen. Här är de stora skivhusen härskande och de behöver behålla sitt utrymme runt omkring sig för att fungera då det är en sorts bebyggelse som kräver rymd.

Skönhetsrådet ansåg att innergården i kvarteret Wienerkransen 3 ska fredas från ytterligare bebyggelse. Gården bör istället utvecklas till en grönare bostadsgård. Behovet av mer kvalitativ växtlighet och grönstråk inom bebyggelsen kommer öka i och med ett förändrat klimat med frekventare värmeböljor. Centrala Sköndal är redan idag svårare drabbat av höga lufttemperaturer vid värmebölja.

Med alla förändringarna som sker i Sköndal som helhet ansåg Skönhetsrådet slutligen att det är av vikt att det på ett tidigt stadium planeras för kollektivtrafik med hög kapacitet till stadsdelen. Målet måste vara att ett hållbart resandemönster tidigt ska sätta sig som det naturliga och att inte bilen blir förstahandsalternativet för de som flyttar in.

Handlingar i ärendet

- SR 2024/205-14 Samrådsbrev
- SR 2024/205-12 Planbeskrivning - Samråd

- SR 2024/205-13 Plankarta samråd
- SR 2024/205-2 Antikvarisk konsekvensanalys
- SR 2024/205-8 Kulturmiljöutredning
- SR 2024/205-9 Kvalitetsprogram för allmän plats
- SR 2024/205-10 Mobilitets- och parkeringsutredning
- SR 2024/205-11 Naturmiljöutredning med NVI
- SR 2024/205-15 Trädbesiktning avseende tre träd i närheten av Sköndalsvägen 44
- SR 2024/205-7 Fågelinventering
- SR 2024/205-16 Trädinventering avseende tre träd på fastigheten Wienerbrödet 1

§ 8

Barnhuset 26 m.fl., förslag till detaljplan, 2021-12301

Stadsbyggnadskontoret hade genom remiss begärt Skönhetsrådets yttrande över Barnhuset 26 m.fl., förslag till detaljplan, 2021-12301. Sekreteraren redogjorde för ärendet. SR 2024/213

Beslut

Skönhetsrådet avstyrkte bestämt planförslaget i de delar som avser förändringar av byggnadens entréparti med hänvisning till byggnadens höga kulturhistoriska och arkitektoniska värde. Rådet hade ingen erinran mot den föreslagna utbyggnaden mot innergården.

Uppdrogs åt kansliet att besvara ärendet.

Sammanfattning av ärendet

Planförslaget som avser fastigheten Barnhuset 26 m.fl. syftar till att utveckla fastigheten genom att möjliggöra en utbyggnad av entréhallen mot Barnhusgatan samt att bekräfta den befintliga, planstridiga utbyggnaden av terrassen ovan skärmtaket mot Barnhusgatan. Planförslaget möjliggör även en utbyggnad av hotellets frukostmatsal mot innergården. Vidare omfattar planförslaget även skydds- och varsamhetsbestämmelser med syfte att skydda den befintliga byggnadens kulturhistoriska värden. Fastigheten föreslås planläggas som kvartersmark för besöksanläggningar och hotell.

Utrednings- och projekteringsarbetet för Folkets Hus startade redan 1933 men byggnaden stod inte klar förrän 1960. Sven Markelius var ansvarig arkitekt men många andra, t.ex. Bengt Lindroos och Hans Borgström, var involverade i delar av projektet liksom konstnärer

som Anders Liljefors och Signe Persson-Melin. Noteras kan att Sven Markelius åren 1944-54 var stadsplanedirektör i Stockholm, dvs. samtidigt som han hade uppdraget att rita Folkets Hus.

Folkets Hus ligger i det som kan betraktas som arbetarrörelsens traditionella miljö vid Norra Bantorget. Byggnaden utformades för att rymma flera viktiga funktioner; kongresshall, teater, kontor, restaurang och inte minst stora ytor i form av foajéer och ytor för samling. Mot Barnhusgatan fick byggnaden ett över gatan utskjutande tak som kröntes med en längsgående, välvd skyltkonsol, där byggnadens verksamheter Stadsteatern, kongresshallen och restaurang Baldakinen annonserades. Själva entrépartiet drogs tillbaka fem meter och överbyggnaderna vilar på genomgående öppna portiker. Syftet med entrélösningen och dess läge var att skapa nödvändiga gångtrafikanutrymmen, inte minst med tanke på den stora publiktillströmning som kongresser, möten och teaterföreläsningar genererade.

Folkets Hus är en byggnad som måste hanteras med varlighet så att inte dess stora arkitektoniska och kulturhistoriska värden förvanskas. Enligt rådets uppfattning innebär den förändring av entrépartiet som planförslaget skulle möjliggöra en förvanskning av byggnaden och hela gestaltningsidén som syftade till att skapa en öppen, rymlig och välkomnande entré med plats både för besökare och förbipasserande. Med planens förslag minskas takhöjden och den rymd som Markelius genom sin gestaltning skapat försvinner. Syftet bakom den önskade förändringen är, enligt planbeskrivningen, en önskan om förbättrad tillgänglighet och besöksflöde samt en mer transparent bottenvåning. Skönhetsrådet motsatte sig bestämt förslaget att flytta ut entrépartiet. Behöver tillgängligheten till byggnaden förbättras måste det kunna göras utan att byggnadens stora kulturhistoriska värden förvanskas.

Skönhetsrådet hade ingen erinran mot att fastigheten får skyddsbestämmelser för att bevara byggnadens kulturhistoriska värden men om avsikten är att skydda byggnaden från ovarsamma förändringar är det inte en god strategi att tillföra sådana samtidigt som planstöd ges för åtgärder som förvanskar arkitekturen. I linje med detta var det rådets mening att den planstridiga volym som byggts på det utskjutande entrétaket borde rivas i stället för att få stöd i en ny detaljplan. Rådet beslutade att inte erinra mot den föreslagna utbyggnaden av hotellets frukostmatsal mot innergården.

Handlingar i ärendet

- SR 2024/213-8 Samrådsbrev
- SR 2024/213-7 Planbeskrivning, samråd
- SR 2024/213-9 Plankarta samråd
- SR 2024/213-2 Kulturmiljöutredning

- SR 2024/213-4 Antikvarisk förundersökning
- SR 2024/213-6 Antikvarisk konsekvensanalys
- SR 2024/213-3 Antikvariskt utlåtande

§ 9

Spelbomskan 16, information om förestående fasadrenovering, 2024-06237

SR 2024/111

Sammanfattning av ärendet

Sekreteraren informerade om Stadsbibliotekets planerade fasadrenovering. Sekreteraren samt Monica Hector har deltagit i en referensgrupp som arbetat med att undersöka en möjlig fasadrekonstruktion med en färgställning så nära den ursprungliga från 1928 som alternativ till dagens färgsättning från 1994. Fastighetskontoret har under året bl.a. låtit undersöka putsprover. Referensgruppen har bidragit med underlag i form av artiklar och fotografier för att det ska finnas ett vederhäftigt beslutsunderlag när fastighetskontoret ska fatta beslut i frågan om byggnadens färgsättning. Skönhetsrådet kommer sedan att få möjlighet att yttra sig över bygglovet.

§ 10

Rådet: Tertialrapport 2 2024

SR 2024/181

Beslut

Antogs av sekreteraren utformad Tertialrapport 2 för verksamhetsåret 2024 som rådets.

Handlingar i ärendet

- SR 2024/181-1 (Signerad) Rådet: Tertialrapport 2 2024

§ 11

Sekreteraren informerar

Sammanfattning av ärendet

Informerade sekreteraren om att rådet under 2025 kommer att ersätta vissa delegationssammanträden med ordinarie. Delegationssammanträden kommer framförallt att hållas i samband

med sommar- och juluppehåll om inte annat önskas av rådet.
Antalet möten under året förändras inte.

Sekreteraren delade ut exemplar av sin licentiatavhandling och välkomnade ledamöterna till framläggningen fredag 11 oktober 2024 kl. 13.15 i Malmstenssalen, Campus Lidingö.

§ 12

Övriga frågor

Sammanfattning av ärendet

Vid sammanträdet 2024-08-26 uppdrogs åt kansliet att kontakta trafikkontoret för att få information om Västerbrons underhåll, detta med anledning av ojämna trafikytor, slingrande linjemarkeringar och nedklottrade betongsuggor. Monica Hector delgav ledamöterna information från trafikkontoret om att Västerbron står inför en större restaurering som syftar till att säkerställa brons funktionalitet och hållbarhet. I planeringen ingår även översyn av brons belysning och räcken. Linjemarkeringarna var avsedda som en tillfällig åtgärd men de kommer att göras om inom en snar framtid eftersom de inte utförts på ett korrekt sätt. Vidare tipsades ledamöterna om att ladda ner och använda appen "Tyck till" för att anmäla klotter m.m. Trafikkontoret får då kännedom om sådant som behöver åtgärdas i stadsmiljön.

§ 13

Fröjel 12, förslag till detaljplan, 2022-14964

SR 2024/182

Beslut

Anmälades för formellt beslut ärende bordlagt vid delegationssammanträde 2024.09.23 (§1).

§ 14

RUFS 2060, regional utvecklingsplan för Stockholmsregionen, RS 2024-0344. Information

SR 2024/185

Beslut

Anmälades för formellt beslut ärende bordlagt vid delegationssammanträde 2024.09.23 (§2).

§ 15

Vasastaden 1:42 m.fl. (Västra Hagastaden), förslag till detaljplan, 2016-06398

SR 2024/197

Beslut

Anmäldes för formellt beslut ärende bordlagt vid delegationssammanträde 2024.09.23 (§3).

§ 16

Grimsta 1:2, invid Friherregatan, förslag till detaljplan, 2017-06933

SR 2024/201

Beslut

Anmäldes för formellt beslut ärende bordlagt vid delegationssammanträde 2024.09.23 (§3).

§ 17

Strategi för Stockholms utomhusbelysning. Rätt belysning, på rätt plats, vid rätt tillfälle, KS 2024/769

Genom remiss hade Kommunstyrelsen, Miljö- och klimatroteln, rotel IX, begärt Skönhetsrådets yttrande över Strategi för Stockholms utomhusbelysning. Rätt belysning, på rätt plats, vid rätt tillfälle, KS 2024/769. Viveca Jansson, miljöförvaltningen, redogjorde för ärendet.

SR 2024/174

Beslut

Beslöt Skönhetsrådet ställa sig positivt till Strategin för Stockholms utomhusbelysning. Rätt belysning, på rätt plats, vid rätt tillfälle.

Uppdrogs åt kansliet att besvara ärendet.

Sammanfattning av ärendet

Miljöförvaltningen, trafikkontoret, stadsbyggnadskontoret, Enskede-Vantörs stadsdelsförvaltning samt Norra Innerstadens stadsdelsförvaltning har på kommunfullmäktiges uppdrag

gemensamt utarbetat en strategi för stadens utomhusbelysning. Strategin behandlar utomhusbelysningen i förhållande till fem identifierade fokusområden: ljusföroreningar, biologisk mångfald, energi- och resurseffektivisering, gestaltning och anpassning till stadsbild samt trygghet och säkerhet.

Rådet ställde sig bakom strategins mål att anpassa utomhusbelysningen för att balansera olika behov och förbättra stadsmiljön med hänvisning till funktion, upplevelse och miljö.

Handlingar i ärendet

- SR 2024/174-1.2 Strategi för Stockholms utomhusbelysning. Rätt belysning, på rätt plats, vid rätt tillfälle_tillgänglighetsanpassad
- SR 2024/174-1.1 Tjänsteutlåtande - Strategi för Stockholms utomhusbelysning. Rätt belysning, på rätt plats, vid rätt tillfälle
- SR 2024/174-1 Strategi för Stockholms utomhusbelysning. Rätt belysning, på rätt plats, vid rätt tillfälle, KS 2024

Digitala signaturer

Detta dokument har signerats digitalt av följande personer

Namn	Datum
Monica Christina,Hector	2024-10-10
Inga Margareta,Varg	2024-10-10
Magnus Henrik Erkki,Nerlund	2024-10-10
Laila Maria,Reppen	2024-10-10